

Saksbehandler	ArkivsakID
Lars-Arne Oldernes	14/1338

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
037/16	Kommunestyret	PS	30.05.2016

Kommunereform. Alene eller ikke?

Vedlegg:

Kommunereformen - prosessen i Hedmark

Kommunereformen i Hedmark. Status og videre framdrift

Videre arbeid med kommunereformen

BDO Advisory - Utredning av Kommunestruktur i Sør-Østerdal 01 03 2016

Våler Innbyggerundersøkelse

Framtidig utfordringsbilde i Glåmdalen - sett fra Fylkesmannen.

Utredning i Glåmdalsregionen

Sammendrag:

Skriv inn sammendrag her

Saksopplysninger:

De mest aktuelle kommunene å lage en ny kommune med er Elverum, Åsnes og Grue. Våler har i dag ingen avtale med noen av disse kommunene. Det er derfor ingen opplagt innstilling i denne saken.

Rådmann har likevel valgt å innstille på det alternativ som er mest sannsynlig å gjennomføre utover det å si nei til kommunesammenslåing.

Historikk:

Det er utarbeidet 2 utredninger der Våler kommune er inkludert. En for Glåmdalsregionen og en for Sør-Østerdalsregionen. Disse viser et likt bilde for Våler. I Glåmdalsregionen er konklusjonen at alle 7 kommuner bør slå seg sammen, og at Våler vil komme best ut jo større den nye kommunen er. I utredningen fra Sør-Østerdalen ble det ikke bestilt at det skulle trekkes noen konklusjoner. Her er det bare sett på fordeler og ulemper.

Alle dokumenter er tilgjengelig på kommunens hjemmeside –samlet under en «knapp.»

Nabosamtaler i 2016.

Våler – Elverum: 21.des 2015, 7.mars 2016 og 17.mars 2016.

I det siste møte var Elverum klar på at de ikke ønsket å utarbeide en intensjonsavtale og at de ikke ønsket flere møter.

I tidligere møter var Elverum tydelig på at de hadde ingen problemer med å stå alene – og behovet for å slå seg sammen med andre kommuner var lite.

Våler kommune

Ut fra disse samtale ser det svært vanskelig få til en frivillig kommunesammenslåing med Elverum.

Våler – Grue: 18.feb 2016 og 16.mars 2016

I det første møte var konklusjonen at Våler og Grue står langt fra hverandre når det kommunesamarbeid. Flere av disse kommunesamarbeidene må kunne inngå i en ny kommune. Bla annet legevakt og drift av VAR-områdene. Grue har mange av sine samarbeid mot Kongsvinger og Våler har mange av sine samarbeid mot Elverum. Her vil en bli utfordret til å velge mellom Kongsvinger og Elverum. Med en ny kommune vil behovet for noen av samarbeidet falle bort da den nye kommunen selv vil drive disse. Likevel vil det stå igjen flere samarbeid som den nye kommunen ikke kan overta. Det kan nevnes, brann, legevakt, krisesenter og ø-hjelpssenger. I ettertid ser en at Våler har forsøkt å få til en avtale med Elverum, og Grue en avtale med Kongsvinger. Grue har gitt noen signaler på at Kongsvinger er et bedre alternativ en Solør kommune. Siste forsøk på å få med Grue har Åsnes tatt initiativ til. Den 10.mai inviterte de til å skrive intensjonsavtale. Dette ble rast avslått fra Grue sin side, med begrunnelse i vedtak der det det står at Grue skal avslutte alt arbeid med kommunereformen. Om vedtaket får lov å stå eller om fylkesmannen utfordrer Grue på dette gjenstår å se.

Våler –Åsnes: 21.des 2015, 18.feb 2016 og 16.mars 2016.

Våler og Åsnes som inngår i en ny kommune er absolutt realistisk. Våler har vurdert muligheten der Elverum inngår. Dette ser ikke ut til å la seg gjøre frivillig ut fra samtaler med Elverum. Åsnes har ikke tatt med Elverum i sine alternativer. I Åsnes er det et klart ønske om å få med Grue. Det er ikke like klart i Våler. Likevel bør en forsøke å få laget en intensjonsavtale mellom Våler og Åsnes. Det er ikke opplagt at en slik avtale vil bli vedtatt i begge kommunene. Det vil være helt avhengig av innholdet i en slik intensjonsavtale målt oppimot det å stå som egen kommune. Siste er at Åsnes har invitert Våler til å delta i å framforhandle en intensjonsavtale. Frem til dette kunne det virke som begge kommunene ventet på at den andre kommunen skulle ta initiativet. Det har (i skrivende stund) ikke vært diskusjoner på det praktiske nivå, der en tar opp spørsmål om hvordan den nye kommunen skal organiseres. Ei heller hva som skal lokaliseres hvor. Oppstart av arbeid med en intensjonsavtale tas opp i egen sak.

Spørreundersøkelse:

Sentio har gjennomført en spørreundersøkelse i Glåmdalsregionen.

Det er spurt 300 innbyggere –Den viser at det er noen flere som ønsker å bygge en ny kommune enn de som er imot. Videre er Åsnes det alternativ som kommer best ut. Men mange ønsker Elverum.

De ansatte blir spurt i perioden 31.mai-10.juni. Resultatet vil være klart straks etterpå.

Det gjøres et nytt forsøk på en innbyggerundersøkelse i perioden 3-10.juni. Den 15.juni vil rapporten være klar. Det er bestilt svar fra 700 personer i Våler i alderen 16+.

Spørsmålene blir slik:

- 1) For eller imot kommunesammenslåing med annen kommune?
- 2) Dersom det uansett blir bestemt at Våler kommune skal slå seg sammen med én eller flere kommuner, hvilket av følgende fire alternativer foretrekker du da? Jeg ber deg rangere de fire alternativ, der 1 = det alternativet du foretrekker og 2 = nest beste alternativ osv.
 - A) Våler –Elverum
 - B) Våler - Elverum –Åsnes
 - C) Våler –Åsnes
 - D) Våler - Åsnes –Grue
- 3) Kjønn
- 4) Alder: 1) 16-29 år 2) 30 til 44 3) 45 til 59 4) 60 år+

Våler kommune

Denne viser bare effekten på rammetilskuddet og forteller ikke noe om reformstøtten og engangstilskuddet da disse er avhengig av hvem som slår seg sammen og hvor mange. Her ser vi at rammetilskuddet vil øke selv uten sammenslåing. Men økningen er mindre enn lønns og prisveksten, og således er det en reell nedgang selv om vi skulle få et rammetilskudd i kroner som er større i 2017 enn det er i 2016. Og det forutsetter at folketallet holder seg på 3760 samtidig som folketallet på landsbasis ikke øker. Dersom folketallet på landsbasis øker og folketallet i Våler synker så må vi regne med nominelt en nedgang i rammetilskudd.

Dersom en også her holder seg til de tall som har sin årsak i kommunereformen så blir det 2,8 millioner mindre i 2017 enn i år. Når effekten av overgangsordningen «ingar» avsluttes så blir det minus 3,6 millioner, det skjer i 2020.

Endring i Befolkningen

Befolkningsutviklingen ifølge prognoser fra SSB går mot flere eldre og færre i arbeidsfør alder. Spesielt er dette kritisk i forhold til helse, omsorg og pleie. I dag er denne faktoren 54,5 i Våler. Denne leses som at det er behov for 54,5 kommunale årsverk pr 1000 innbygger 20-66 år i 2014, mens dette øker til 83,6 i 2040. I 2015 var det 2258 innbyggere i alderen 20-66 år, i 2040 beregnes det 1758 i den alderen. Utfordringen kan løses ved at flere jobber innenfor helse/pleie og færre innenfor annen næring. Alternativet kan være innpendling til kommunen.

For barnehage og grunnskole vil endringen være mindre og vil ikke bety noen utfordringer som ikke vil ordne seg på en enkel måte.

VÅLER	Våler alene.	Våler og Åsnes.	Våler og Elverum	Alle tre
Innbyggere og tjenesteleveranse				
Innbyggere år 2000	4 063	12 175	22 109	30 221
Innbyggere i dag (2015)	3 790	11 351	24 584	32 145
Innbyggere 2040	3 490	11 413	28 760	36 682
Innbyggere 20 -66 år i 2015	2 258	6 694	14 790	19 226
Innbyggere 80 år + i 2015	255	789	1 349	1 883
Antall 20-66 pr innbygger 80+ 2015	8,9	8,5	11,0	10,2
Innbyggere 20 -66 år i 2040	1 758	5 946	15 862	20 050
Innbyggere 80 år + i 2040	421	1 272	2 338	3 189
Antall 20-66 pr innbygger 80+ 2040	4,2	4,7	6,8	6,3
Antall årsverk pr 1000 innb 20-66				
Barnehage i dag - 2014	15,9	15,1	22,0	20,3
Barnehage i 2040	18,2	17,0	23,7	22,2
Grunnskole i dag -2014	18,6	19,9	19,9	20,0
Grunnskole i 2040	19,3	20,9	20,9	21,0
Pleie og omsorg i dag 2014	54,5	69,3	52,9	58,4
Pleie og omsorg i 2040	83,6	98,6	72,2	79,0

Tallene er hentet fra hjemmesiden til «NY kommune»

Samfunnsutvikling

Utredningene mener at det er fordeler med å slå seg sammen. Rådmann har forsøkt å sette opp noen temaer og så vurdert om en sammenslåing har noen effekt. En kan selvsagt velge andre temaer og en kan selvsagt mene at effekten er helt annerledes. Å finne noe objektivt er vanskelig da samfunnsutvikling i beste fall er basert på den innsats en legger i selv.

Våler kommune

VÅLER	Våler alene.	Våler og Åsnes.	Våler og Elverum	Alle tre
Samfunnsutvikling				
Ansatte 2014 - offentlig/privat % fordeling	35/65	35/65	43/57	41/59
Offentlig transport	Uendret	Bedres	Bedres	Best påvirkning
Utvikling av RV.2	Uendret	Muligheter	Bedre	Best påvirkning
Utvikling av jernbane	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke
Etabling av nye arbeidsplasser	Svak	Muligheter	Muligheter	Muligheter
Kommuneplan- regulering	Utfordrende	Noe bedre	God kapasitet	Best kapasitet
Boligbygging i Våler	Liten	Liten	Liten	Liten
Skogsdrift og jordbruk	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke	Påvirkes ikke
Utdanning -VGS, høyskole	Som nå	Som nå	Sterkere	Sterkest

Kommunereformen vil ha liten effekt på utvikling av jernbane, da det allerede er etablert bred enighet i de kommuner en kan slå seg sammen med. Utvikling av vei kan derimot bli påvirket om en oppnår enighet om hvilke veier som skal prioriteres – I en sammenslått kommune er det lettere enn i flere kommuner med ulike ønsker – Er det RV3, RV2 eller E18 som skal prioriteres – eller alle prioriteres samtidig.

Tjenesteproduksjon og politikk:

Også her er det noen tjenester som kan bli påvirket av en kommunesammenslåing. Her kan de ikke gis noe svar før det foreligger en intensjonsavtale. Det en må forvente er noen endringer. Eksempel på dette er: Nav-konto, bibliotek, økonomikontor, skattekontor og lønningskontor. Det er sannsynlig at det vil bli en diskusjon på om det er behov for to/tre av disse – og da hvor skal den ene skal ligge dersom det blir resultatet. Så kan hver og en lage sin egen tabell, inntil en intensjonsavtale er godkjent av kommunestyret.

VÅLER	Våler alene.	Våler og Åsnes.	Våler og Elverum	Alle tre
Kommunaldrift - Tjenesteproduksjon				
Interkommunale samarbeid	Mange	Færre	Få	Få
Antall arbeidsplasser i Våler	Som i dag	Noe mindre	Mindre	Mindre
Kommunale tjenester - lokalisering	Vålbyen	Vålbyen	Vålbyen	Vålbyen
Nav-kontor	Interkommunalt	Felles	Avd.kontor	Avd.kontor Flisa
Ansattekompetanse	Som i dag			
Leveringsdyktighet av tjenestene	Reduseres	Omtrent som i dag	Omtrent som i dag	Omtrent som i dag
Politikk og demokrati				
Kommunestyrerepresentater	19	?	?	?
Utvalg	3	?	?	?
Valgdeltagelse	50-60%	?	?	?

Om en kommunesammenslåing påvirker valgdeltagelsen er tvilsomt. Det er lite som tyder på at størrelsen på kommune betyr noe for deltagelse. Antall kommunestyrerepresentanter og utvalg vil være noe som må være med i en intensjonsavtale.

Innbyggerøkonomi:

En ting er kommuneøkonomien. Denne er omtalt tidligere i saken. En helt annen sak er hvordan en slik reform påvirker økonomien til innbyggerne.

Her kjenner vi til vår egen økonomi, men i mindre grad nabo kommunens økonomi. Spesielt det fremtidige investeringsbehovet. Elverum og Våler er av de kommuner med lavest kommunale avgifter. Samtidig har Våler store behov i investering i vann og avløp. Disse investeringen vil bli fordelt på de innbyggere som er i kommunen til enhver tid. Dersom en slår seg sammen med en nabo kommune vil

Våler kommune

denne kostnaden deles på flere. Effekten av dette kan bli borte dersom nabo kommunen også har store investeringer fremover.

VÅLER	Våler alene.	Våler og Åsnes.	Våler og Elverum	Alle tre
Innbygger- og næringsøkonomi				
VAR-avgifter	Økes pga invest.	Økes pga inv/felles	Samme som i dag	Samme som i dag
Barnehage	Minste sats	Minste sats	Minste sats	Minste sats
Betaling for SFO	Politisk valg	Politisk valg	Politisk valg	Politisk valg
Eiendomsskatt	Økes pga innt.red.	?	Økes?	Økes?
Arbeidgiveravgift	Samme som i dag	Samme som i dag	Høyere	Høyere
Kulturskole	Politisk valg	Politisk valg	Politisk valg	Politisk valg

Ny kommune hvorfor?

- Oppdrag fra Stortinget
- Økonomi
- Mer effektiv organisering enn kommunesamarbeid blir
- Mindre samlet administrasjon enn hver for seg
- Samme arbeidsoppgaver gjøres i begge kommuner i dag. Oppgaver kan reduseres.
- Enklere koordinering av drift
- Samordning av prosjekter og oppgaver.
- Innsparinger i eksterne kostnader til datasystemer og andre anskaffelser som begge kommunene kjøper i dag.

Den største ulempen med en ny kommune vil være at det totalt sett blir færre kommunale arbeidsplasser samlet sett i Våler/Åsnes. Kommunene vil samlet sett ha bruk for noe mindre arbeidskraft i administrasjon. Dette er ikke ubetinget negativt, da dette frigjør økonomiske midler som kan benyttes til andre typer arbeidsplasser.

En annen utfordring blir politisk deltagelse. Første tanke er at politisk deltagelse vil fordele seg etter folketallet i Våler/Åsnes. Således kan Våler komme i mindretall ved voteringer. Det er ikke nødvendigvis fasiten. Det vil være avhengig av hvordan de enkelte partiene lager sine valglistene. Velger man personer ut fra det stedet de bor på, eller andre egenskaper/kvaliteter?

Det kan oppstå et kommunikasjonsbehov mellom Vålbyen og Flisa om enkelte tjenester legges et sted mens andre tjenester på det andre stedet. Eksempler her kan være: Bibliotek, Nav-kontor, Landbrukskontor, Barnevern, Helsestasjon, Jordmor, Byggesaksbehandling, Alkoholprøver, og interne møter. Dette kan gi økte kostnader både for de som jobber i kommunen og de som skal bruke den nye kommunen. En mulighet her er å etablere en «lokal buss» mellom Våler og Åsnes som er rimelig/gratis for innbyggerne og går ofte. Også det vil koste noe, men da er tilbudet der, og innbyggerne som ikke har eget førerkort/bil kan komme frem uten større organisering.

Alternative handlemåte:

- A) Våler kommune ønsker ikke å danne noen ny kommune – Ønsker å fortsette alene.
- B) Våler kommune ønsker å danne ny kommune sammen med Åsnes og Grue.

Våler kommune

- C) Våler ønsker å danne ny kommune sammen med Åsnes og Elverum
- D) Våler ønsker å danne ny kommune sammen med Elverum.

Vurderinger:

Åsnes synes å være den eneste kommunen Våler kan danne en ny kommune med, basert på frivillighet. Dette er et skritt i retning sørover. Rådmann vurderer det som viktig å balansere dette med å endre regiontilhørigheten til Sør-Østerdalsregionen. Da Våler i dag har flere viktige tjenestesamarbeid med Elverum og reiseavstanden er klart mindre vil det være en fordel for innbyggerne i Våler at den nye kommunen velger Elverum framfor Kongsvinger. Det er i forhandlingsposisjonen dette må tas opp, spesielt med tanke på at Våler er den minste av de to kommunen som kan slå seg sammen.

Forslag til vedtak:

Våler kommune ønsker å danne en ny kommune sammen med Åsnes.
Den nye kommunen bør ha kommunesamarbeidene lokalisert nordover.

Våler ønsker derfor å markere dette før en sammenslåingen finner sted ved å endre regiontilhørigheten fra Glåmdalsregionen til Sør-Østerdalsregionen.

Kommunestyret - 037/16

K - behandling:

AP, H og PP foreslo:

1. *Våler kommune utreder hva det vil si å stå alene.*
2. *Våler kommune utarbeider et forslag til intensjonsavtale sammen med Åsnes kommune.*
3. *Våler bytter regiontilhørighet til Sør-Østerdal.*

Repr Ole Frode Mikkelsgård foreslo:

1 - Våler kommune skifter regiontilhørighet til Sør-Østerdalen.

2 - Våler kommune ønsker en konsekvensutredning av en kommunesammenslåing med Åsnes kommune, innen 1.9 2016.

Dette forutsetter at Åsnes kommune er villige til å endre regiontilhørighet til Sør-Østerdalen for en eventuell sammenslått kommune.

Formannskapet gis fullmakt til å sørge for nødvendig framdrift, herunder involvering av hovedtillitsvalgte og innhenting av ekstern prosessveileder.

Repr Kjell Konterud foreslo at spørsmålet om regiontilhørighet utsettes.
Utsettelsesforslaget ble vedtatt med 12 mot 7 stemmer.

Våler kommune

Punkt 1 i AP-H-PP ble enstemmig vedtatt.

Punkt 2 i AP-H-PPs forslag ble satt opp mot pkt 2 i Mikkelsgårds forslag.
Med 11 mot 8 stemmer ble forslaget fra AP-H-PP vedtatt.

Siste setning i Mikkelsgårds forslag ble enstemmig vedtatt.

K - vedtak:

1. Våler kommune utreder hva det vil si å stå alene.
2. Våler kommune utarbeider et forslag til intensjonsavtale sammen med Åsnes kommune.
3. Formannskapet gis fullmakt til å sørge for nødvendig framdrift, herunder involvering av hovedtillitsvalgte og innhenting av ekstern prosessveileder.